

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	651
Land:	Etiopien
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat. Etiopia. Sikkerhet og humanitære forhold i Tigray per november 2024
Udgivet:	20. november 2024
Optaget på baggrundsmaterialet:	19. december 2024

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Temanotat

Etiopia

Sikkerhet og humanitære forhold i Tigray per november 2024

20. november 2024

© Landinfo 2024

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Fredrik Selmers vei 6
Postboks 2098 Vika
0125 Oslo
Tel: 23 30 94 70
E-post: landinfo@landinfo.no
www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingstreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

Summary

This thematic note provides an updated overview of security and humanitarian conditions in Tigray and should be seen in conjunction with previous publications from Landinfo on the situation in the region. ENDF (Ethiopian National Defence Forces), Tigray forces, EDF (Eritrean Defence Forces), and Amhara forces all have a presence in Tigray. Eritrean forces are entrenched in the northern parts of the region, while Amhara forces control Western Tigray as well as some areas in the south. Other areas, including the regional capital Mekelle, are controlled by TIRA (Tigray Interim Regional Administration) forces. ENDF is also present in Tigray but not in areas controlled by EDF.

There are no official statistics on incidents of violence in Tigray, but areas under TIRA control appear relatively «peaceful». However, the woreda of Alamata emerges as a «hot spot» for violence between Tigrayans and Amharas. The ethnic divides underlying the violence in Alamata are also evident in Western Tigray, where Amharas have largely displaced Tigrayans, and in the woreda of Tselemti. Gender-based violence and other forms of crime are likely widespread across Tigray.

The humanitarian situation in Tigray is extremely challenging. A humanitarian blockade during the war, the suspension of aid due to misappropriation, and widespread destruction of agriculture have significantly contributed to severe food insecurity in the region. Tigray receives insufficient humanitarian aid, and areas controlled by Amhara and Eritrean forces remain inaccessible for relief efforts.

The healthcare system was on the verge of collapse during the war but is slowly improving despite a lack of medicines, equipment, and healthcare workers. Only half of the children in Tigray attend school, as many schools are closed or operating at reduced capacity due to security issues or resource shortages. Essential infrastructure such as telecommunications, internet, and power supply has been restored in cities and urban areas. Police and judicial systems have also been reestablished, but a lack of personnel and resources makes it challenging to maintain law and order in Tigray.

Nearly 900,000 of the region's approximately 6 million inhabitants are internally displaced, and returning to their places of origin is difficult, partly due to security concerns. The humanitarian conditions for internally displaced persons are dire.

Sammendrag

Dette temanotatet gir et oppdatert bilde av sikkerhet og humanitære forhold i Tigray, og må ses i sammenheng med tidligere publikasjoner fra Landinfo om situasjonen i Tigray.

Både ENDF (Ethiopian National Defence Forces), Tigray-styrker, EDF og Amhara-styrker har tilstedeværelse i Tigray. Eritreiske styrker har fotfeste i nordlige deler av regionen, mens Amhara-styrker holder Western Tigray, samt enkelte områder i sør. Øvrige deler, herunder regionhovedstaden Mekelle, kontrolleres av TIRA-styrker (Tigray Interim Regional Administration). ENDF er også til stede i Tigray, men ikke i EDF-kontrollerte områder.

Det finnes ingen offisiell statistikk over voldshendelser i Tigray, men TIRA-kontrollerte områder fremstår som nokså «fredelige». Woredaen Alamata fremstår som et «hot spot» for vold mellom tigrayer og amharer. De etniske skillelinjene, som ligger bak volden i Alamata, gjør seg også gjeldende i Western Tigray, hvor amharer i stor grad har fordrevet tigrayer, men også i woredaen Tselemti. Kjønnsbasert vold og annen kriminalitet er trolig utbredt i hele Tigray.

De humanitære forholdene i Tigray er svært utfordrende. Humanitær blokade av regionen under krigen, suspensjon av nødhjelp etter underslag og omfattende ødeleggelse av jordbruket har bidratt til stor matvareusikkerhet i regionen. Tigray mottar utilstrekkelig nødhjelp, og områder som er kontrollert av amhariske og eritreiske styrker, er utilgjengelig for nødhjelp.

Helsevesenet var nær kollaps under krigen, men er i sakte forbedring, til tross for mangel på legemidler, utstyr og helsearbeidere. Kun halvparten av barn i Tigray går på skole, da mange skoler er stengt eller har redusert kapasitet på grunn av sikkerhetsforhold eller mangel på ressurser. Essensiell infrastruktur som tele-, internett og strømforsyning er gjenopprettet i byer og urbane områder. Også politi- og rettsvesen er gjenetablert, men mangel på personell og ressurser gjør det krevende å opprettholde lov og orden i Tigray.

Nesten 900 000 av en befolkning på rundt seks millioner er internt fordrevne, og retur er utfordrende, blant annet på grunn av sikkerhetsforhold. De humanitære forholdene for de internt fordrevne er svært kummerlige.

Innhold

1 Innledning	7
1.1 Begrenset kildetilfang og usikkerhet	7
2 Politisk kontekst og utvikling	7
3 Maktforhold	9
3.1 Eritreiske styrker har rykket frem i nordlige deler av Tigray	9
3.2 ENDF er til stede i øvrige deler av Tigray, men forholder seg nokså passivt	10
3.3 Western Tigray, Alamata og Tselemti kontrolleres fortsatt av Amhara-styrker	11
3.4 Mekelle og andre TIRA-styrte områder utgjør kun halvparten av Tigray	11
4 Sikkerhetssituasjonen	12
4.1 Alamata fremstår som et «hot spot»	13
4.2 Også Western Tigray og Tselemti er preget av etnisk konflikt	13
4.3 Bortføringer i EDF-områder	14
4.4 Kjønnbasert vold og annen kriminalitet er trolig utbredt	14
5 Bevegelesfrihet i Tigray	15
5.1 Det går rutefly fra Addis Abeba til Tigray	15
6 Andre humanitære forhold	15
6.1 Matvaresikkerhet	16
6.2 Helse	16
6.3 Skole	17
6.4 Grunnleggende tjenester til befolkningen er delvis gjenopprettet i TIRA-kontrollerte områder	17
6.5 Politi- og rettsvesen er reetablert, men fungerer ikke tilfredsstillende	18
6.6 Kebele-kontorer og VERA-kontorer har delvis gjenåpnet	18
7 Fortsatt mange internt fordrevne	18
7.1 Rammeverk og håndtering av returnerer er uklart	18
7.2 Hvor mange internt fordrevne, og hvor er de fra?	19
7.3 Hvor mange har returnert, og til hvor?	20
7.4 De humanitære forholdene for internt fordrevne er utfordrende	21
8 Referanser	22

1 Innledning

Dette temanotatet gir et oppdatert bilde av sikkerhet¹ og humanitære forhold i Tigray. Notatet fokuserer på forhold som er relevante for norsk utlendingsforvaltning, og må ses i sammenheng med tidligere publikasjoner fra Landinfo om situasjonen i Tigray, senest temanotat av september 2023 (Landinfo 2023).

1.1 Begrenset kildetilfang og usikkerhet

Kildetilfanget om situasjonen i Tigray er nokså begrenset, blant annet fordi uavhengige observatører har begrenset tilgang til regionen, noe som gir rom for usikkerhet. Notatet bygger på tilgjengelig informasjon fra åpne kilder, herunder FN, IOM og etiopiske nyhetskilder. Landinfo har også kontaktet professor Kjetil Tronvoll. Han følger utviklingen i Tigray tett, blant annet gjennom et nylig feltbesøk, og har et godt kildenettverk i regionen. Også Tronvoll understreker at det ikke er mulig å gi en detaljert og uttømmende redegjørelse av forholdene i Tigray, og at informasjon kan være forbundet med usikkerhet. Notatet redegjør for hva det finnes informasjon om, hva det ikke finnes informasjon om, og hvor informasjonsbildet fremstår uklart.

2 Politisk kontekst og utvikling

Tigray-krigen, som startet i november 2020, og som etter hvert også berørte deler av Afar- og Amhara-regionen, involverte ikke bare Tigray-styrker (under ledelse av Tigray People's Liberation Front – TPLF) på den ene siden, og den etiopiske hæren (Ethiopian National Defence Forces – ENDF) på den andre siden, men også den eritreiske hæren (Eritrean Defence Forces – EDF) og Amhara-styrker,² som kjempet sammen med ENDF mot Tigray-styrkene.³ Våpenhvileavtalen som ble signert mellom etiopiske føderalmyndigheter og TPLF i november 2022 (Cessation of Hostilities Agreement (CoHA)), stoppet kamphandlingene mellom ENDF og Tigray-styrker, men omfattet ikke Eritrea og Amhara-militsene.

¹ Sikkerhet defineres her som frihet fra forsettlig bruk av, eller trussel om, fysisk vold mot andre.

² Amhara-styrkene bestod både av regionale spesialstyrker (Amhara Regional Special Forces) og formelle lokalmilitser, underlagt delstatsregjeringen, men også av irregulære militser omtalt som «Fano». Sistnevnte var ikke underlagt delstatsregjeringen, bestod av frivillige amharer fra inn- og utland, og var utstyrt med våpen både fra ENDF og private innkjøp, i stor grad sponset av amharisk diaspora (Tronvoll, e-post november 2024).

³ Også Afar-styrker ble trukket inn i krigen, men i motsetning til ENDF, EDF og Amhara-styrker har ikke disse spilt en nevneverdig rolle i Tigray. Tigray-krigen antas å ha tatt livet av 600 000 mennesker og fordrevet tre millioner (Simoncelli 2024). 40–50 prosent av kvinner i Tigray skal ha blitt utsatt for kjønnsbasert vold av væpnede menn under krigen i 2020 og 2021, hvorav 80 prosent skal ha blitt voldtatt (Miller 2023).

I 2023 forsøkte føderalmyndighetene å avvæpne regionale spesialstyrker. De amhariske spesialstyrkene motsatte seg dette, noe som brakte dem i væpnet konflikt med ENDF (Landinfo 2024). En del medlemmer deserterte og hoppet over til Fano-militsene (Borkena 2023; Tronvoll, e-post november 2024).

Også det tidligere nære forholdet mellom Etiopias statsminister Abiy Ahmed og Eritreas president Isaias Afwerki har utviklet seg til fiendskap. I likhet med Amhara-militsene, anså Isaias våpenhvileavtalen fra 2022 som et svik, siden TPLF ikke var blitt utryddet. Statsminister Abiy har økt spenningen ved å erklære Etiopias «naturlige rett» til en havn ved Rødehavet. Eritrea kontrollerer to slike havner, Assab og Massawa, som Etiopia mistet tilgangen til på 1990-tallet.⁴ Dette har ført til spekulasjoner om en mulig militær konflikt mellom de to landene (The Economist 2024), til tross for Etiopias nylige avtale om havnetilgang i Somaliland (Yibeltal 2024b). Eritrea, på sin side, inngikk nylig en forsvarsavtale med Egypt og Somalia, som også ser på Etiopia som en aggressor.⁵ Som beskrevet under, har eritreiske tropper fortsatt tilstedeværelse i Tigray, og en militær konflikt mellom Etiopia og Eritrea vil følgelig igjen kunne gjøre regionen til en krigsskueplass.

I henhold til CoHA er det opprettet en midlertidig overgangsmyndighet i Tigray (Tigray Interim Regional Administration – TIRA), ledet av Getachew Reda. TPLF, som var Tigrays (og Etiopias) ledende parti i over 30 år, utgjør den dominerende delen av TIRA, som også inkluderer representanter fra politisk opposisjon, sivilsamfunnet, sikkerhetsstyrker og intellektuelle (Dessu & Yared 2024).

Etter våpenhvileavtalen har TPLF blitt splittet i to fraksjoner: de som støtter parti-leder Debretsion Gebremichael og de som støtter leder for TIRA, Getachew Reda (Simoncelli 2024; Dessu & Yared 2024). Den interne konflikten startet umiddelbart etter undertegnelsen av våpenhvileavtalen, da Debretsion anklaget Getachew for å ha undertegnet avtalen uten å konsultere TPLF (EPO 2024a). Ifølge Debretsion hadde Getachew kun mandat til å forhandle frem en våpenhvile, ikke til politiske forhold som avvæpning, status til bestridte områder og etablering av en overgangsmyndighet. Getachew på sin side hevder at han har oppfylt sitt mandat; å forhandle frem en våpenhvileavtale for enhver pris (EPO 2024a).

Mens Debretsion anses som en «hardliner» av den gamle TPLF-skolen, anses Getachew som mer fleksibel og samarbeidsvillig med føderale myndigheter og andre regionalstater. Debretsion ser implementering av deler av våpenhvileavtalen som en trussel mot TPLFs maktstrukturer, mens Getachew er villig til å inngå

⁴ Eritrea ble uavhengig fra Etiopia i 1991/1993, og det brøt ut krig mellom landene i 1998.

⁵ Somalia ser avtalen mellom Etiopia og Somaliland om havnetilgang, som en aggressiv handling. Somaliland, dvs. nordvestlige deler av Somalia, har erklært seg uavhengig, noe Somalia ikke anerkjenner. Somalia svarte på avtalen med å inngå en avtale med Egypt, om å la egyptiske styrker erstatte etiopiske i kampen mot al-Shabaab i Sør-Somalia. Egypt og Etiopia har i flere år vært i dispuTT over Etiopias oppdemning av Nilen, som Egypt er så avhengig av (Aljazeera 2024).

kompromisser for å sikre fred og stabilitet, herunder retur av internt fordrevne i Tigray, som nødvendigvis fordrer samarbeid med føderale myndigheter (Abera 2024). Samlet sett er konflikten et komplisert samspill av personlig maktkamp, strategiske vurderinger om blant annet tilpasninger og samarbeid med eksterne aktører, og personlige og økonomiske interesser i TPLF-lederskapet. Den interne splittelsen kan true Tigrays politiske stabilitet, og vanskeliggjøre implementering av aspekter ved våpenhvileavtalen, som retur av internt fordrevne. Foreløpig har Tigray-styrkene avvist å underlegge seg TIRA eller TPLF, noe som i realiteten medfører at styrkene i realiteten ikke er underlagt politisk kontroll. De regulære politistyrkene i Tigray er imidlertid underlagt TIRA.

3 Maktforhold

Både ENDF, Tigray-styrker, EDF og Amhara-milits har tilstedeværelse i Tigray. Som det fremgår under, har eritreiske styrker fotfeste i nordlige deler av regionen, mens Amhara-milits holder Western Tigray, samt enkelte områder i sør. Øvrige deler, herunder regionhovedstaden Mekelle, kontrolleres av TIRA-styrker. ENDF er også til stede i Tigray, men ikke i EDF-kontrollerte områder.

3.1 Eritreiske styrker har rykket frem i nordlige deler av Tigray

ENDF fungerte lenge som en buffer mot EDF i grenseområdene, men trakk seg tilbake fra Zalambessa by og andre områder i nordlige deler av Tigray i august 2024. EDF skal deretter ha rykket frem og ekspandert sin territorielle kontroll i disse områdene (Solomon 2024; ACLED 2024). Ifølge Tronvoll (møte, oktober 2024) har de tilstedeværelse i følgende wordaer: Tahtay Adiyabo, Sheraro, Adi Hageray, Seyemti Adyabo, Rama, Egela, Gulo Mekeda, Zala Ambesa og Erob (Irob).⁶ EDFs tilstedeværelse i grensewordaene underbygges av kart over humanitær tilgang av 31. juli (OCHA 2024), som viser at områdene uten tilgang er mer eller mindre sammenfallende med ovennevnte wordaer.

Eritreiske myndigheter innrømmet tidligere i år at de har tropper i disse områdene, men har vist til at de bare tar tilbake områder som har vært urettmessig okkupert av Etiopia (Tekle 2024).⁷

Tronvoll forklarer at EDF har gravd skyttergraver og andre forsvarsstillinger på høydedrag, samt etablert en kontrollpost sør for Zalambessa på veien mot Adigrat.

⁶ Se kart over wordaer i Annys et al. (2021, s. 9).

⁷ Eritreiske myndigheter viser her til Alger-avtalen av 2000, og den påfølgende internasjonale grensekommisjonens kjennelse om den territorielle uenigheten som Etiopia og Eritrea gikk til krig mot hverandre for i 1998. Kommisjonens kjennelse ble imidlertid aldri implementert av TPLF, som styrte Etiopia inntil 2018. Abiy gikk med på å tilbakeføre områdene da han ble statsminister i 2018, men TPLF, som fortsatt hadde makten i Tigray, motsatte seg dette.

Tidvis beveger eritreiske styrker seg også lenger inn i Tigray fordi ENDF ikke har etablert en fast «front» mot dem. Ifølge The Economist (2024) har eritreiske tropper blitt observert opptil ti kilometer fra grensen.

Det er uklart hvor mange styrker EDF har i Tigray, men ifølge Tronvoll (telefonsamtale 2024) står hovedtyngden av dem på eritreisk side av grensen.⁸ EDF-styrker skal også ha blitt reposisjonert til andre deler av Eritrea, blant annet for å beskytte havnebyen Assab mot et potensielt angrep fra ENDF (se over).

3.2 ENDF er til stede i øvrige deler av Tigray, men forholder seg nokså passivt

ENDFs tilstedeværelse i Tigray fremstår noe uoversiktlig, utover at de ikke er til stede i EDF-kontrollerte områder. Ifølge Tronvoll (telefonsamtale 2024) er ENDF i liten grad til stede i kjerneområdene av TIRA-kontrollerte deler, herunder Mekelle. Tronvoll viste til at han nylig var i Mekelle og kjørte Wukro-Adigrat-Adwa-Aksum-Shire-Abiy Adi-Hageresalam-Mekelle, uten å se en eneste ENDF-soldat.

ENDF er også til stede i Amhara-kontrollerte Western Tigray og Tselemti (se under), ifølge Tronvoll (e-post november 2024) som nylig pratet med en kilde i disse områdene.

ENDFs størrelse i Tigray er uklar,⁹ men de væpnede konfliktene i Amhara og Oromia tilsier at betydelige antall styrker har blitt forflyttet fra Tigray til disse regionene etter våpenhvileavtalen med TPLF. Dette underbygges av kilder som viser til at ENDF-styrkene i Tigray har etterlatt seg et maktvakuum i (deler av) regionen (Mitiku 2024b; Tronvoll, telefonsamtale 2024).

Tronvoll (telefonsamtale 2024) viser til at ENDF trolig har opprettet en rekke garnisoner i Tigray, også i Amhara-kontrollerte områder, men ikke nødvendigvis i byer og landsbyer, og at de har etablert tilstedeværelse langs en del hovedveier.¹⁰ Tronvoll forklarer at selv om ENDF har inntatt en «passiv» rolle i Tigray etter våpenhvileavtalen med TPLF, har de tidvis også fungert som en stabiliserings-

⁸ EDF led også tap under kampene i Tigray i 2021 og 2022, men tapene var ifølge Tronvoll (e-post november 2024) trolig relativt beskjedne. Samtidig viser Tronvoll til rapporter om at eritreiske myndigheter har intensivert rekruttering av nye soldater i eritreiske byer, og ubekreftede rapporter om at eritreiske styrker skal ha blitt flyttet fra Tigray til havnebyen Assab, for å forsvare denne mot et mulig etiopisk angrep (se over).

⁹ ENDF domineres av oromo-offiserer. Rekruttering av soldater skjer i hovedsak i Oromia og Sør-regionene. Det er rapportert om økende grad av tvangsrekruttering, trolig fordi ENDF har stort behov for soldater grunnet store tap i Amhara, samt forberedelser til en eventuell krig mot naboland. Estimerer på ENDFs størrelse finnes ikke, men trolig dreier det seg om minst 250 000 (Tronvoll, telefonsamtale 2024).

¹⁰ Dette er et handlingsmønster Landinfo kjenner igjen fra ENDF-operasjoner andre steder, herunder i Somali-regionen og Sør-Somalia.

styrke i Alamata i Southern Tigray, hvor det, som nevnt under, tidligere i år oppstod trefninger mellom Tigray-styrker og Amhara-milits. ENDF gjorde først ingenting, men intervenerte etter hvert for å gjøre slutt på kampene. Ifølge ACLED (2024) er ENDF også til stede i Tselemti, hvor de skal ha avverget trefninger mellom bevæpnede tigrayer og amharer (se under).

3.3 Western Tigray, Alamata og Tselemti kontrolleres fortsatt av Amhara-styrker

Under Tigray-krigen tok Amhara-styrker kontroll over vestlige og sørlige deler av Tigray. Ifølge CoHA skal områdene tilbakeføres til Tigray, men dette har ikke skjedd. Delstatsregjeringen i Amhara er ikke del av CoHA og viser ingen intensjon om å tilbakeføre områdene de har tatt kontroll over. Dette underbygges av at opptil en halv million amharer har bosatt seg i Western Tigray under og etter krigen (Tronvoll, møte oktober 2024). Også deler av woredaene Tselemti, som grenser til Western Tigray, og Alamata i Southern Tigray, kontrolleres av amhariske styrker. Som nevnt over, er også ENDF til stede i disse områdene.

Tronvoll (telefonsamtale 2024) understreker at Amhara-styrkene i Western Tigray, Tselemti og Alamata, i stor grad består av «landsbymilits», dvs. amhariske bosettere og andre med våpen, samt styrker underlagt den såkalte Welkait-identitetskomiteen.¹¹ Fano-milits er ifølge Tronvoll (e-post november 2024) tilsynelatende drevet ut av Western Tigray, men kan være aktive i grenseområdene mot Amhara. Mange av de lokale militsene er imidlertid ikke underlagt en felles kommandostruktur eller organisasjon, noe som betyr at konfliktbildet er uoversiktlig og preget av mange lokale aktører.

3.4 Mekelle og andre TIRA-styrte områder utgjør kun halvparten av Tigray

CoHA ser for seg at territoriell kontroll i Tigray skal tilbakeføres slik det var før krigen, men per i dag kontrollerer TIRA kun rundt halvparten av Tigray (Garowe Online 2024). Disse områdene inkluderer imidlertid regionhovedstaden Mekelle og andre sentrale befolkningssentre som Adigrat, Shire, Aksum og Adwa, samt Maichew i sør. Som nevnt under, forsøkte Tigray-milits tidligere i år å innta byen Alamata i Southern Tigray, men dette mislyktes.

Tigray-styrkenes struktur fremstår som uklar, men de inkluderer blant annet politi, underlagt TIRA, og soldater, under krigen omtalt som Tigray Defence Forces (TDF). Noen av TDF-soldatene tjenestegjorde i ENDF før krigen, mens andre ble

¹¹ Welkait refererer til deler av Western Tigray. Welkait-identitetskomiteen (offisielt «Welkait Amhara Identity Question Committee») ble dannet i 2015, motsatte seg innlemmelsen av Welkait i Tigray i 1991, krevde at befolkningen anerkjennes som amharer og at området blir en del av Amhara (John 2021). Etter at Amhara under Tigray-krigen erobret Western Tigray, ble komiteen gitt en rolle med å administrere og opprettholde «sikkerhet» i Western Tigray (Tronvoll 2021).

rekruttert under krigen. Antall tropper er uklart, men usikre estimer fra krigen tilsier opp mot 275 000 soldater på det høyeste.¹² 100 000 av disse skal ifølge TPLF ha blitt demobilisert etter våpenhvileavtalen (Addis Standard 2024e), uten at dette er verifisert av andre. Det er også uklart hva en eventuell demobilisering faktisk innebærer, for eksempel om det gjelder yrkessoldater eller «kun» personer som har gått tilbake til sivile jobber etter å ha tatt til våpen under krigen. TPLF har uansett uttalt at en ytterligere demobilisering er uaktuelt uten ytterligere sikkerhetsgarantier mot EDF og Amhara-militsene i Tigray.

TDF er, ifølge Tronvoll (e-post, november 2024), formelt underlagt en felles kommandolinje, men det er uklart i hvilken grad styrker også benyttes til «private formål». Meldinger om interne trefninger om gullgruver, som nevnt under, er bekymringsverdig i så måte.

4 Sikkerhetssituasjonen

Det finnes ingen offisiell statistikk over voldshendelser i Tigray. Organisasjonen Armed Conflict Location and Event Data Project (ACLED) samler informasjon om voldshendelser i ulike land fra blant annet media og lokale organisasjoner, og lagrer informasjonen i en database. Databasen (ACLED 2024) gir informasjon om hvem som var involvert, hendelsesforløp og antall drept. I hvilken grad lokale medier og organisasjoner, og dermed ACLED, fanger opp voldshendelser, varierer imidlertid fra land til land og over tid. Etter Landinfos vurdering er det grunn til å stille spørsmål ved hvorvidt ACLED gir et godt bilde av situasjonen i Tigray, da journalister og organisasjoner har begrenset tilgang til regionen. Dette gjelder særlig områder kontrollert av EDF og Amhara-militser (OCHA 2024). I fravær av andre kilder gir ACLED en indikasjon på voldsnivået i Tigray, særlig i TIRA-områder, men tallene må ses som usikre estimer.

I perioden 1. oktober 2023–31. oktober 2024 registrerte ACLED 65 voldshendelser, med totalt 86 drept.¹³ De drept inkluderer både stridende (bevæpnede aktører) og ikke-stridende (sivile). ACLED har synliggjort de registrerte hendelsene i Tigray, og dermed også voldens spredning, i et interaktivt kart (se

¹² Under krigen foregikk rekruttering til TDF i hovedsak frivillig, med unntak av da krigslykken snudde seg mot dem på slutten av 2021 (Tronvoll, telefonsamtale 2024). Da led de store tap og trengte folk. Hver husholdning måtte bidra med én person; i all hovedsak menn ble tvangsrekruttert på denne måten, mens kvinner ble med frivillig. I utgangspunktet rekrutterte de kun personer over 18 år, men en del var nok yngre fordi de løy om alder uten at det ble stilt spørsmål ved dette. Rekruttering av mindreårige var dog ikke systematisk.

¹³ ACLED registrerer ikke bare voldshendelser, men også demonstrasjoner og hendelser («strategic developments»). Disse er ikke inkludert i dette temanotatet. Sistnevnte inkluderer i all hovedsak ikke-voldelige hendelser, men også fire hendelser som ifølge ACLED drept ti personer. Under de fire hendelsene tok udetonerte eksplosiver fra krigen livet av tilfeldige sivile, herunder lekende barn.

EPO 2024b), som indikerer at regionen, med en førkrigsbefolkning på rundt seks millioner, per i dag, med unntak av Alamata, fremstår som nokså «fredelig».¹⁴

4.1 Alamata fremstår som et «hot spot»

34 av de registrerte hendelsene er av ACLED kategorisert som «battles» mellom væpnede aktører, hvorav 32 i Southern Tigray. 54 personer ble registrert drept i de 34 trefningene. De fleste hendelsene fant ifølge ACLED sted mellom bevæpnede tigrayer og amharer i woredaen Alamata i perioden februar–april 2024. Enkelt-hendelsen som resulterte i flest registrerte drepte (21), fant imidlertid sted mellom ulike «Tigray-styrker» i Hitsats woreda i midten av april 2024. Denne trefningen skal ha dreid seg om en gruve, hvor kinesiske arbeidere utvinner gull.

Videre har ACLED registrert 30 av voldshendelsene som «vold mot sivile»,¹⁵ hvorav 20 i Southern Tigray. Også her fant de fleste hendelsene sted i Alamata woreda, men i perioden februar–juni 2024. Hendelsesforløpet er noe uklart, men både ACLED og andre kilder gir inntrykk av at bevæpnede tigrayer gikk til angrep mot amharer, som tok kontroll over området under Tigray-krigen, før ENDF intervenerte (se for eksempel Yibeltal 2024a; Addis Standard 2024b). Både tigrayer og amharer gjør krav på Alamata. Per i dag kontrolleres ifølge Tronvoll (møte oktober 2024) Alamata by av Amhara-militser og ENDF, mens Tigray-styrker er aktive i områder utenfor byen.

4.2 Også Western Tigray og Tselemti er preget av etnisk konflikt

ACLED har kun registrert to voldshendelser i Western Tigray, begge registrert som trefninger mellom ENDF og Amhara-milits.

Selv om denne delen av Tigray fremstår som «fredelig», gitt det lave antallet registrerte voldshendelser, er det viktig å understreke at de etniske skillelinjene, som ligger bak volden i Alamata, også gjør seg gjeldende i Western Tigray. At dette ikke kommer til uttrykk i voldshendelser, slik det gjør i Alamata, skyldes trolig at etniske tigrayer i stor grad har blitt drevet ut av Western Tigray. Som nevnt over, har journalister og organisasjoner, og dermed ACLED, også svært begrenset tilgang til Western Tigray.

Tronvoll (e-post november 2024), med henvisning til informasjon fra en kilde i området, understreker at det fortsatt er noen «få» tigrayer igjen i Western Tigray, at disse utsettes for trakassering og overgrep, blant annet i form av seksuell vold, og at tigrayer derfor fortsatt flykter fra Western Tigray til TIRA-kontrollerte

¹⁴ Her definert som «negativ fred», dvs. fravær av direkte vold.

¹⁵ Disse 30 voldshendelsene inkluderer to hendelser ACLED har kategorisert som «remote violence» mot sivile. Under den ene hendelsen tok udetonerte eksplosiver fra krigen livet av sju «individer» Som vist over, har ACLED kategorisert liknende hendelser ulikt. Dette er nok et eksempel på at ACLEDs database preges av uklarheter og inkonsistens.

områder. Også Tselemti woreda i Northwestern Tigray er preget av konflikt mellom tigrayer og amharer, uten at dette kommer tydelig frem hos ACLED.¹⁶ Som vist under, vendte internt fordrevne tigrayer tilbake til dette området sommeren 2024, etter å ha blitt fordrevet av amharer, men mange har blitt fordrevet på nytt grunnet den spente sikkerhetssituasjonen i området.

4.3 Bortføringer i EDF-områder

ACLED har registrert to hendelser, hvor eritreiske soldater skal ha bortført totalt 14 tigrayske gjeterere i nordlige deler av Tigray.¹⁷ Bortføringene skal ha funnet sted i forbindelse med at soldatene stjal beitedyr.

Også andre kilder viser til rapporter om at eritreiske styrker har pågrepet tigrayer i områder hvor EDF er aktive. Noen skal ha blitt løslatt etter å ha tilbrakt fra to måneder til over ett år i fengsel (Addis Standard 2024a). Bakgrunnen og omfanget av slike pågripelser er ukjent.

4.4 Kjønnbasert vold og annen kriminalitet er trolig utbredt

Ifølge ACLED omfatter databasen deres kun politisk motiverte voldshendelser. I databasen er det imidlertid også registrert voldshendelser begått av ukjente gjerningspersoner. Landinfo mener at det ikke nødvendigvis er grunnlag for å konkludere med at vold er politisk motivert i tilfellene med ukjente gjerningspersoner. Derfor mener Landinfo at databasen også inneholder hendelser som ikke nødvendigvis er politisk motiverte. ACLED har også registrert en hendelse hvor væpnede menn skal ha drept en kvinne i Mekelle fordi hun motsatte seg seksuelle tilnærmelser.

ACLED er imidlertid neppe en god kilde på graden av kjønnbasert vold og annen kriminalitet i Tigray. Etter Landinfos forståelse finnes heller ingen andre kilder om dette. Det finnes imidlertid en rekke rapporter om at kriminalitet utgjør et problem, særlig kjønnbasert vold og kidnapping av barn for løsepenger (se for eksempel Mitiku 2024b). Dette underbygges av at det i juni 2024 fant sted en stor demonstrasjon i Mekelle mot vold mot kvinner (Addis Standard 2024f).

Også Tronvoll (e-post november 2024) viser til at seksuell vold er utbredt i Tigray. Han understreker at også medlemmer av Tigray-styrker begår seksuell vold mot tigrayer.

¹⁶ ACLED har registrert tre «strategiske» hendelser i Tselemti woreda, alle i May Tsemre. To av dem dreide seg om tilbakevending av internt fordrevne tigrayer til området, mens en dreide seg om at ENDF hindret sammenstøt mellom bevæpnede tigrayer og amharer.

¹⁷ Hendelsene er registrert som «vold mot sivile», og skal ha funnet sted i woredaene Adigrat i desember 2023 og Gulo Mekeda i januar 2024 (ACLED 2024).

5 Bevegelesfrihet i Tigray

Landinfo har lite konkret informasjon om bevegelsesfriheten i Tigray. Det er imidlertid nærliggende å anta at denne påvirkes av maktforholdene i regionen. Som nevnt over, er ulike deler av Tigray kontrollert av ulike aktører, i konflikt med hverandre. Dette manifesterer seg blant annet i form av veikontrollposter ved inn-/utreise av områdene. Konflikten mellom Amhara- og Tigray-styrker har en etnisk dimensjon, som også påvirker folks bevegelsesfrihet. Dette underbygges tydeligst i Western Tigray, hvor tigrayer har blitt drevet ut av Amhara-militser.¹⁸

Etter Landinfos vurdering tilsier ovennevnte at etniske tigrayer først og fremst har tilgang til myndighetskontrollerte deler av Tigray. Det foreligger lite konkret informasjon om eventuelle lokale variasjoner innenfor disse områdene, men ifølge Tronvoll (e-post november 2024) er det stor bevegelsesfrihet i TIRA-kontrollerte områder, selv om det også her finnes kontrollposter, særlig om natten.

5.1 Det går rutefly fra Addis Abeba til Tigray

Det går rutefly med Ethiopian Airlines fra Addis Abeba til henholdsvis Mekelle, Shire og Aksum i Tigray (Ethiopian u. å.). Det finnes ingen informasjon som tilsier at etniske tigrayer eller andre i dag utsettes for reaksjoner eller på andre måter hindres fra disse flyvningene.

Det går busser fra Mekelle både sørover gjennom Amhara og gjennom delstaten Afar, men det er uklart i hvilken grad tigrayer benytter seg av disse rutene (Tronvoll, e-post november 2024). «De fleste» som reiser landeveien, benytter ifølge Tronvoll ruten via Afar, men unngår ruten via Amhara av frykt for mulige kidnappinger og/eller represalier. Deler av Amhara er for tiden også preget av væpnet konflikt mellom ENDF og Fano-milits (Landinfo 2024).

6 Andre humanitære forhold

Som beskrevet i Landinfos notat fra september 2023, er den humanitære situasjonen i Tigray svært utfordrende. Foreliggende informasjon tilsier ikke at de humanitære forholdene har endret seg vesentlig siden dette, med unntak av et noe forbedret helsetilbud og infrastruktur. Informasjonen under gjelder forhold i TIRA-styrte områder. Situasjonen i områder under amharisk og eritreisk kontroll, er lite kjent.

¹⁸ Landinfo fokuserer her på etniske tigrayer, da det er dette som er relevant for norsk utlendingsforvaltning, men understreker for ordens skyld at konflikten også påvirker amharer. Som nevnt over, har Tigray-militser gått til angrep mot amharer i Sør-Tigray.

6.1 Matvaresikkerhet

Krigen i Nord-Etiopia har hatt svært alvorlige konsekvenser for befolkningen i Tigray. Fra sommeren 2021 og frem til april 2022 var Tigray underlagt en humanitær blokade av føderale myndigheter. I mars 2023 suspenderte Verdens matvareprogram og amerikanske USAID matvarebistanden til Tigray og i mai til resten av Etiopia etter omfattende underslag av nødhjelp (Landinfo 2023). Plyndring og ødeleggelse av jordbrukssektoren under krigen, og mangel på innsatsfaktorer som såkorn, gjødsel, redskaper og kapital, har medført svakere grad av selvforsyning av mat, og større avhengighet av nødhjelp. Selv om suspensjonen er opphevet, mottar Tigray utilstrekkelig nødhjelp, sett opp mot behovet. Resultatet er stor matvareusikkerhet i regionen, og sultrelaterte dødsfall.¹⁹ Deler av Tigray er dessuten utilgjengelig for nødhjelp. Dette gjelder områder kontrollert av amhariske og eritreiske styrker (OCHA 2024).

Ifølge projeksjonene til FEWS (Famine Early Warning Systems Network) for perioden oktober 2024 til januar 2025, vil det meste av Tigray befinne seg i kategori 3 (Crisis), mens Mekelle (og noen mindre områder) vil befinne seg i kategori 2 (Stressed) på IPC-skalaen.²⁰ Imidlertid vil *meher*-innhøstingen som begynner i september/oktober, gradvis ifølge FEWS forbedre matsikkerheten (FEWS NET 2024). Ifølge Tronvoll (møte, oktober 2024) er årets jordbruksproduksjon så god at den trolig vil forhindre utstrakt hungersnød i befolkningen.

Ifølge en foreløpig upublisert survey-undersøkelse fra Tigray Bureau of Health og Tigray Nutrition Cluster (som formidlet i e-post fra Kjetil Tronvoll, november 2024), er gjennomsnittlig prevalens av GAM (global akutt underernæring) i regionen på 18 prosent, et kritisk nivå ifølge klassifikasjonsskalaen til Verdens helseorganisasjon og UNICEF. Utbredelsen av GAM (målt etter vekt/høyderatio) er høyest i Eastern Tigray (21 prosent), og lavest i Southern (16 prosent) og Northwestern (15 prosent). Central Tigray hadde høyest alvorlig akutt underernæring hos barn (4,5 prosent).

6.2 Helse

Krigen i Tigray medførte nær kollaps i helsesystemet i regionen, både med tanke på medisiner, utstyr og menneskelige ressurser. Ifølge MSF (2024) er helseinfrastrukturen i Tigray i sakte forbedring, og sykehusene igjen i stand til å tilby behandling. Ifølge en kartleggingsrapport fra Verdens helseorganisasjon (WHO 2023, s. 10), er helseinfrastrukturen delvis fungerende. Mangel på legemidler, utstyr og økonomiske ressurser trekkes frem som de viktigste årsakene til dys-

¹⁹ 351 personer skal ifølge den etiopiske ombudsmannen (som formidlet i Africanews 2024) ha dødd av sultrelaterte årsaker i Tigray januar–august 2024, men gitt den humanitære situasjonen, er tallet trolig høyere.

²⁰ Integrated Food Security Phase Classification (IPC) opererer med en skala på fem trinn for å måle matusikkerhet (food insecurity) i et gitt område. De fem fasene er: Minimal – Stressed – Crisis – Emergency – Famine.

funksjonalitet. Ifølge Tronvoll (e-post, november 2024) har en relativt høy andel av tigrayske leger emigrert etter krigen, mange av dem til Somaliland, noe som medfører mangel på kvalifisert medisinsk personell. Det må derfor understrekes at det vil ta årevis med gjenoppbygging før helseinfrastrukturen er tilbake på nivået før krigen (Simoncelli 2024). I tillegg er presset på helsevesenet betydelig, blant annet på grunn av mange pasienter med krigsskader og traumer.

Manglende helsetilbud over tid medfører at smittsomme sykdommer sprer seg. Kolera er på fremmarsj mange steder i Etiopia, og av slikt omfang at FN ikke lenger finner det rett å prioritere bekjempelse av sykdommen, ettersom det vil trekke for store nødhjelpsressurser (diplomatkilde, e-post oktober 2024).

Ifølge MSF (2024) har behandling for problemer knyttet til mental helse, vært nedprioritert i perioden med ekstrem mangel på ressurser. MSF og andre aktører har igangsatt kampanjer for et større fokus på psykiske lidelser, men det er grunn til å tro, ut fra foreliggende informasjon, at behandlingstilbudet for psykiske lidelser fortsatt er svært begrenset i Tigray.

Som tidligere nevnt, ble svært mange kvinner utsatt for seksualisert vold under krigen, og seksualisert vold mot kvinner foregår også i dag. Det finnes ikke informasjon som tilsier at ofre for slike overgrep får adekvat behandling for traumer eller andre påførte skader.

6.3 Skole

Etter å ha vært stengt i tre år, først som følge av covid-19, deretter på grunn av krigen, gjenåpnet skoler og andre utdanningsinstitusjoner i mai 2023. Ifølge The Reporter (Yoseph & Tekle 2024) går kun halvparten av regionens 2,5 millioner barn i skolepliktig alder på skole. 387 skoler er stengt eller har redusert kapasitet på grunn av sikkerhetsforhold eller mangel på ressurser, lærere og skolepersonell. I mange områder får barna undervisning i provisoriske lokaler. Mange skolebygninger brukes fortsatt som shelter for internt fordrevne (Addis Standard 2024c). Lite eller ingenting er kjent om skoledrift i områder kontrollert av amhariske og eritreiske styrker.

6.4 Grunnleggende tjenester til befolkningen er delvis gjenopprettet i TIRA-kontrollerte områder

Som det kommer frem av Landinfo (2024), ble infrastrukturen for tele- og nettkommunikasjon samt strømforsyning og annen infrastruktur ødelagt eller stengt ned under krigen. Gjenopprettelse av essensiell infrastruktur var et av punktene i våpenhvileavtalen. Telenett, internett og strømforsyning skal nå være gjenopprettet i større byer og urbane områder under kontroll av TIRA, men ifølge den Tigray-baserte organisasjonen Omna Tigray (2024, s. 12) er ikke essensiell infrastruktur gjenopprettet i hele regionen.

6.5 Politi- og rettsvesen er reetablert, men fungerer ikke tilfredsstillende

Ifølge den belgiske landinformasjonsenheten Cedoca (2024, s. 34) er politi- og rettsvesen gjenetablert i TIRA-kontrollerte områder. Imidlertid opplyser Cedocas kilder at tidligere soldater fra Tigray-styrkene, grunnet personellmangel, har blitt integrert i politistyrkene, uten adekvat opplæring. Ifølge Tronvoll (e-post november 2024) gir hans kilder uttrykk for bekymring for økende kriminalitet i Mekelle, selv om det er vanskelig å tallfeste om eller i hvilken grad kriminaliteten reelt sett har økt, sammenlignet med før krigen. Politiet mangler, ifølge kildene, ressurser til å forebygge og etterforske kriminalitet, og det er kildenes inntrykk at politiet heller ikke prioriterer dette. Videre opplever kildene at politi- og sikkerhetsstyrker ikke stilles til ansvar for overgrep de selv står bak.

Cedocas kilder opplyser at domstolene ikke er operasjonelle grunnet manglende utstyr, arkiver og personell, blant annet som følge av ødeleggelser under krigen. Mangel på trent og motivert personell og materielle ressurser gjør det krevende å opprettholde lov og orden i Tigray. En av Cedocas kilder påpeker at offentlig sektor på papiret er i drift igjen, men at viktige samfunnsinstitusjoner i realiteten ikke er operasjonelle, blant annet fordi de er avkoblet det føderale nivået (Cedoca 2024, s. 36). Dette bekreftes av Tronvoll (e-post, november 2024), som viser til at mange alvorlige straffesaker ikke blir etterforsket fordi føderale myndigheter ikke overleverer relevant elektronisk sporingsdata eller annet bevismateriale til den regionale påtalemyndigheten.

6.6 Kebele-kontorer og VERA-kontorer har delvis gjenåpnet

Cedocas kilder opplyser at sivilstatusregistreringskontorene (VERA) er gjenåpnet i mange kebeler og woredaer i TIRA-kontrollerte områder, men at ID-kort ikke utstedes på grunn av «tekniske utfordringer». Mange registre ble ødelagt under krigen, og viktig registerinformasjon har gått tapt.

7 Fortsatt mange internt fordrevne

7.1 Rammeverk og håndtering av returer er uklart

Våpenhvileavtalen mellom føderale myndigheter og TPLF stipulerte at «The Government of FDRE undertakes to facilitate the return and reintegration of internally displaced persons and refugees, whenever the security situation permits» (Cessation of Hostilities Agreement (CoHA) 2022, art. 5, 3)). Imidlertid finnes ingen konkret tidsramme for retur, og heller ikke noe juridisk rammeverk som regulerer dem, utover hva som er nedtegnet i Pretoria-avtalen (Tronvoll, møte oktober 2024).

Retur av internt fordrevne er en prioritet for overgangsmyndighetene i Tigray. I juli 2024 ble det inngått en avtale mellom TIRA, Amhara Regional Government²¹ og føderale myndigheter, som en oppfølging til våpenhvileavtalen. Avtalen utmeislet en mer «strømlinjeformet og sikker returprosess til Western Tigray» (Addis Standard 2024d), men viste også til at partene ikke hadde kommet frem til enighet om «post-return procedures for IDPs». Det er Ethiopian Disaster Risk Management Commission (EDRMC) som har det formelle myndighetsansvaret for internt fordrevne (diplomatkilde, e-post oktober 2024).

Humanitære partnere er ifølge en diplomatkilde (e-post oktober 2024) nølende til å assistere returer. Mange organisasjoner ønsker ikke at løfter om assistanse, eller betalt transport, skal få internt fordrevne til å returnere til områder som ikke er trygge, og hvor de ikke kan bli i lengden. På den annen side er det heller ikke ønskelig at den nåværende situasjonen med internt fordrevne sementeres. De motstridende hensynene fører til handlingslammelse i returprosessen.

Retur av internt fordrevne er også et av punktene i den pågående konflikten mellom TPLF og TIRA. TPLF mener at retur kun er mulig til områder hvor TPLFs politiske strukturer er reetablert, mens TIRA har prioritert retur av internt fordrevne selv om det innebærer et nært samarbeid med føderale myndigheter (Abera 2024). Imidlertid har de mislykkede assisterte returene til Tselemti trolig ført til at også TIRA har blitt mer nølende til å gjennomføre returer uten at de har administrativ og territoriell kontroll på området de internt fordrevne skal reise til (Tronvoll, e-post november 2024).

7.2 Hvor mange internt fordrevne, og hvor er de fra?

Ifølge Ethiopia National Displacement Report (IOM 2024b, s. 28), bygget på tall innhentet mellom november 2023 og mai 2024, er det 878 325 internt fordrevne i Tigray, rundt en sjettedel av befolkningen på 5,8 millioner (ESS 2023).

Det er uklart hva som ligger i tallene, og hvilke definisjoner som er lagt til grunn for tallfesting. Ifølge IOM (2023, s. 24), basert på tall fra september 2023, oppholder 80 prosent seg i «host communities», 18 prosent i «collective centers» og 2 prosent i «planned camps/sites». Det er uklart for Landinfo hvordan de ulike kategoriene defineres.

IOM presiserer ikke den geografiske opprinnelsen til de internt fordrevne i de ulike områdene. En diplomatkilde (e-post, oktober 2024) opplyser at 560 000 er internt fordrevet fra Western Tigray, 72 000 fra omstridte områder i nordvest, og 52 000 fra omstridte områder i sør. Addis Standard (2023) opplyser at en stor del

²¹ Amhara Regional Government er dominert av Prosperity Party (PP). Store deler av befolkningen i Amhara nærer dyp misnøye med de regionale styresmaktene, som anses som den PP-styrte føderale regjeringens høyre hånd i regionen. Misnøye med regionale og føderale styresmakter er en av årsakene til det pågående opprøret i Amhara-regionen (Landinfo 2024).

av internt fordrevne i Mekelle er fra den etniske gruppen irob, en minoritet med tilhørighet i woredaer i nordvest som er under kontroll av eritreiske styrker.

Tabell 1: Antall internt fordrevne per region (IOM 2024b, s. 26-28)

Region	Antall internt fordrevne
Central	208 343
Eastern	101 016
Mekelle	139 918
Northwestern	358 054
Southeast	24 160
Southern	46 834

7.3 **Hvor mange har returnert, og til hvor?**

Rundt én million internt fordrevne tigrayer av de totalt to millioner per mai 2021 (det høyst antallet registrerte internt fordrevne), har returnert siden januar 2022.

Tabell 2: Geografisk fordeling av returere (IOM 2024a, s. 12)

Region	Antall returnerte
Central	356 945
Eastern	90 100
Northwestern	481 800

De internt fordrevne har returnert til TIRA-kontrollerte områder (Tronvoll, møte oktober 2024). Når det gjelder retur til de omstridte områdene som er eller har vært under kontroll av eritreiske eller amhariske styrker, er situasjonen varierende.

Retur av de internt fordrevne fra Western Tigray er høyt prioritert av overgangsmyndighetene i Tigray. Imidlertid kontrolleres Western Tigray fortsatt av Welkeit Identity Committee, administrativt underlagt delstatsregjeringen i Amhara. Sikkerhetsmessig kontrolleres området av ENDF og amhariske militser. Dette er i strid med våpenhvileavtalen, noe som gjør retur av internt fordrevne dit svært ut-

fordrende. Overgangsmyndighetenes returplaner for de internt fordrevne til Western Tigray er derfor ikke iverksatt som planlagt (Tronvoll, møte oktober 2024). Nær en halv million amhariske settlere skal ha bosatt seg i Western Tigray fra krigen brøt ut i 2020, og overtatt hus og eiendeler som tilhører tigrayer (Landinfo 2023). En stor andel av disse er internt fordrevne amharer fra Metekel i Benishangul Gumuz, samt amharer fra Gondar (Tronvoll, e-post november 2024). Dersom disse skal flyttes tilbake til Amhara, vil dette kunne utløse en ny konflikt der. Situasjonen i Western Tigray synes dermed fastlåst, og det er ingen utsikter for retur av fordrevne tigrayer til området før det foreligger en politisk løsning.²²

I juli 2024 påbegynte Tigray-myndighetene en prosess med å returnere internt fordrevne til Tselemti (Northwestern). Rundt 10 000 internt fordrevne returnerte i puljer sommeren 2024, men disse skal nå ha flyktet tilbake til TIRA-administrerte områder på grunn av sikkerhetssituasjonen i området (Tronvoll, møte oktober 2024) og en svært alvorlig humanitær situasjon (Mitiku 2024a).

Ifølge Tronvoll (møte oktober 2024) foreligger det ingen konkrete planer om retur for internt fordrevne til områder under eritreisk kontroll i Nord-Tigray.

7.4 De humanitære forholdene for internt fordrevne er utfordrende

Den humanitære situasjonen/matvaresikkerheten er alvorlig for hele befolkningen i Tigray (FEWS NET 2024). Imidlertid trekkes internt fordrevne frem som en utsatt gruppe. Ifølge myndighetene i Tigray har mange av de sultrelaterte dødsfallene funnet sted i områder med mange internt fordrevne, som i Northwestern Tigray som huser mange internt fordrevne fra Western Tigray (Landinfo 2023).

De humanitære forholdene for internt fordrevne er svært kummerlige (diplomatkilde, e-post oktober 2024). Ifølge en kartleggingsrapport fra IOM er tilgang til mat den viktigste humanitære utfordringen for internt fordrevne (92 prosent, mot 88 prosent av ikke-fordrevne), etterfulgt av NFI (non food item, som sengetøy, kjøkkenutstyr, vannbeholdere og lignende), bolig, helsebehandling og hygiene/sanitærforhold (IOM 2024a, s. 15).

En diplomatkilde (e-post oktober 2024) viser til at de prekære forholdene for internt fordrevne har ført til sosiale utfordringer, særlig for kvinner og barn, som kjønnsbasert vold og negative mestringsstrategier som salg av seksuelle tjenester og barneekteskap. Kilden peker også på at det er en sammenheng mellom fattigdom og kriminalitet blant internt fordrevne, og at unge gutter vil kunne slutte seg til kriminelle nettverk på grunn av manglende fremtidsperspektiver.

²² Myndighetene planlegger en folkeavstemning om de omstridte områdene, men det er uklart om partene ønsker dette og hvordan denne i tilfelle skal gjennomføres.

Skriftlige kilder

- Abera, Weldeclassie Hailai (2024, 12. august). Ethiopia: Echoes of Mekelle: TPLF Factions and the Quest for Legitimacy After Tigray War. *allAfrica*. Tilgjengelig fra <https://allafrica.com/stories/202408120628.html> [lastet ned 12. november 2024].
- ACLED (2024). *Curated Data*. ACLED. Tilgjengelig fra <https://acleddata.com/curated-data-files/> [lastet ned 12. november 2024].
- Addis Standard (2023, 30. oktober). Analysis: Why over one million IDPs in Tigray still linger in camps a year after peace deal. *Addis Standard*. Tilgjengelig fra <https://addisstandard.com/analysis-why-over-one-million-idps-in-tigray-still-linger-in-camps-a-year-after-peace-deal/> [lastet ned 8. november 2024].
- Addis Standard (2024a, 13. april). Eritrea frees 46 Tigrayan detainees, some held for over a year. *Addis Standard*. Tilgjengelig fra <https://addisstandard.com/eritrea-frees-46-tigrayan-detainees-some-held-for-over-a-year/>.
- Addis Standard (2024b, 16. april). News: Amid recent confrontations in Raya Alamata district, civilians and local administrators flee to Kobo town in Amhara region. *Addis Standard*. Tilgjengelig fra <https://addisstandard.com/amid-recent-confrontations-in-raya-alamata-district-civilians-and-local-administrators-are-fleeing-to-kobo-town-amhara-region/> [lastet ned 8. november 2024].
- Addis Standard (2024c, 4. oktober). News: Student enrollment plummets in Tigray; only 40% of eligible students registered amid post-war struggles. *Addis Standard*. Tilgjengelig fra <https://addisstandard.com/student-enrollment-plummets-in-tigray-only-40-of-eligible-students-registered-amid-post-war-struggles/> [lastet ned 12. november 2024].
- Addis Standard (2024d, 15. juli). News: Tigray interim admin announces agreement on IDP return process, but post-return procedures remain uncertain. *Addis Standard*. Tilgjengelig fra <https://addisstandard.com/tigray-interim-admin-announces-agreement-on-idp-return-process-but-post-return-procedures-remain-uncertain/> [lastet ned 8. november 2024].
- Addis Standard (2024e, 12. mars). Tigray interim admin announces demobilization of over 100,000 ex-combatants amid rehabilitation challenges. *Addis Standard*. Tilgjengelig fra <https://addisstandard.com/news-tigray-interim-admin-announces-demobilization-of-over-100000-ex-combatants-amid-rehabilitation-challenges/>.
- Addis Standard (2024f, 25. juni). Tigray's women rally against ongoing atrocities, demand end to gender violence. *Addis Standard*. Tilgjengelig fra <https://addisstandard.com/tigrays-women-rally-against-ongoing-atrocities-demand-end-to-gender-violence/>.
- Africanews (2024, 13. august). Nearly 400 Ethiopians have died of starvation. *Africanews*. Tilgjengelig fra <https://www.africanews.com/2024/01/31/nearly-400-ethiopians-have-died-of-starvation/> [lastet ned 12. november 2024].
- Aljazeera (2024, 10. oktober). Somalia, Eritrea and Egypt pledge to bolster security ties. *Aljazeera*. Tilgjengelig fra <https://www.aljazeera.com/news/2024/10/10/somalia-eritrea-and-egypt-pledge-to-bolster-security-ties>.
- Annys, Sofie; Vandenbrempt, T.; Negash, Emnet; De Sloover, Lars & Nyssen, Jan (2021). *Tigray : atlas of the humanitarian situation*. Gent: Ghent University. Tilgjengelig fra <https://biblio.ugent.be/publication/8722431> [lastet ned 8. november 2024].

- Borkena (2023, 15. august). 50 percent of defunct Amhara Special Force joined Fano, says Minister of Peace. *Borkena*. Tilgjengelig fra <https://borkena.com/2023/08/15/ethiopia-defunct-amhara-special-force-joined-fano-says-minister-for-peace/>.
- Cedoca (2024, 16. mai). *COI Focus, Ethiopia. Security situation in Tigray*. Brussel: Cedoca. Tilgjengelig fra https://www.cgrs.be/sites/default/files/rapporten/coi_focus_ethiopia_security_situation_in_tigray_20240516_2.pdf [lastet ned 14. november 2024].
- Cessation of Hostilities Agreement (CoHA) (2022, 2. november). *Agreement for lasting peace through a permanent cessation of hostilities between The Government of the Federal Democratic Republic of Ethiopia and the Tigray People's Liberation Front (TPLF)*. Tilgjengelig fra <https://igad.int/wp-content/uploads/2022/11/Download-the-signed-agreement-here.pdf> [lastet ned 12. november 2024].
- Dessu, Meressa & Yared, Tegbaru (2024, 16. oktober). Tigray must avert another cycle of war. *ISS Today*. Tilgjengelig fra <https://issafrica.org/iss-today/tigray-must-avert-another-cycle-of-war>.
- EPO, dvs. Ethiopia Peace Observatory (2024a, 8. november). *EPO Monthly Update | October 2024. Two years after the Pretoria agreement, unrest still looms in Tigray*. Ethiopia Peace Observatory. Tilgjengelig fra <https://epo.acleddata.com/2024/11/08/two-years-after-the-pretoria-agreement-unrest-still-looms-in-tigray-october-2024/> [lastet ned 12. november 2024].
- EPO, dvs. Ethiopia Peace Observatory (2024b, oktober). *Interactive Map. Political violence in Ethiopia*. Ethiopia Peace Observatory. Tilgjengelig fra <https://epo.acleddata.com/> [lastet ned 12. november 2024].
- ESS, dvs. Ethiopian Statistics Service (2023, august). *Population Size by Sex, Region, Zone and Wereda: July 2023*. Addis Abeba: Ethiopian Statistics Service. Tilgjengelig fra <http://www.statsethiopia.gov.et/wp-content/uploads/2023/08/Population-of-Zones-and-Weredas-Projected-as-of-July-2023.pdf> [lastet ned 12. november 2024].
- Ethiopian (u. å.). *Ethiopian Airlines Domestic Destinations*. Addis Abeba: Ethiopian. Tilgjengelig fra <https://www.ethiopianairlines.com/explore/network/domestic> [lastet ned 12. november 2024].
- FEWS NET, dvs. Famine Early Warning Systems Network (2024, september). *Ethiopia*. FEWS NET. Tilgjengelig fra <https://fews.net/east-africa/ethiopia> [lastet ned 8. november 2024].
- Garowe Online (2024, 3. november). Pretoria agreement still 'hanging', TPLF says. *Garowe Online*. Tilgjengelig fra <https://www.garoweonline.com/en/news/somalia/ethiopia-pretoria-agreement-still-hanging-tplf-says>.
- IOM, dvs. International Organization for Migration (2023, september). *Ethiopia — National Displacement Report 17 (August - September 2023)*. Addis Abeba: IOM. Tilgjengelig fra <https://dtm.iom.int/reports/ethiopia-national-displacement-report-17-august-september-2023> [lastet ned 14. november 2024].
- IOM, dvs. International Organization for Migration (2024a, 8. august). *Data for Sustainable Support to Persons Displaced by Conflict and Natural Disasters and their Host Communities, Household Level Survey (HLS), Tigray Region (March 2024)*. Addis Abeba: IOM. Tilgjengelig fra https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/IOM%20DTM%20Ethiopia_Tigray%20C%20Data%20for%20IM3_Household%20Level%20Survey%20%28March%202024%29_online.pdf [lastet ned 12. november 2024].

- IOM, dvs. International Organization for Migration (2024b, mai). *National Displacement Report*. Addis Abeba: IOM. Tilgjengelig fra <https://dtm.iom.int/report-product-series/national-displacement-report> [lastet ned 8. november 2024].
- John, Sonja (2021, 2. august). *The Potential of Democratization in Ethiopia: The Welkait Question as a Litmus Test*. Tilgjengelig fra <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/00219096211007657>.
- Landinfo (2023, 27. september). *Sikkerhet og humanitære forhold i Tigray etter våpenhvileavtalen*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2023/09/Etiopia-temanotat-Sikkerhet-og-humanitaere-forhold-i-Tigray-etter-vapenhvileavtalen-27092023.pdf> [lastet ned 8. november 2024].
- Landinfo (2024, 20. juni). *Konflikten i Amhara*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2024/06/Etiopia-temanotat-Konflikten-i-Amhara-20062024.pdf> [lastet ned 8. november 2024].
- Miller, Sarah (2023, 27. november). Refugees International Alarmed by Humanitarian Crisis in Tigray, Effects of Conflict-related Sexual Violence. *Refugees International*. Tilgjengelig fra <https://www.refugeesinternational.org/statements-and-news/refugees-international-alarmed-by-humanitarian-crisis-in-tigray-effects-of-conflict-related-sexual-violence/>.
- Mitiku, Molla (2024a, 20. august). In-depth: From Hope to Despair: Tigray returnees confront harsh realities, aid shortages. *Addis Standard*. Tilgjengelig fra <https://addisstandard.com/from-hope-to-despair-tigray-returnees-confront-harsh-realities-aid-shortages/> [lastet ned 8. november 2024].
- Mitiku, Molla (2024b, 25. juli). Tigray's New Terror: Kidnappings, violence threaten region's fragile recovery. *Addis Standard*. Tilgjengelig fra <https://addisstandard.com/tigrays-new-terror-kidnappings-violence-threaten-regions-fragile-recovery/>.
- MSF, dvs. Médecins Sans Frontières (2024, 20. august). *Helping a health system recover from war in Tigray, Ethiopia*. Genève: MSF. Tilgjengelig fra <https://www.doctorswithoutborders.org/latest/helping-health-system-recover-war-tigray-ethiopia> [lastet ned 8. november 2024].
- OCHA (2024, 2. august). *Ethiopia - National Access Map (as of 31 July 2024)*. Tilgjengelig fra https://reliefweb.int/map/ethiopia/ethiopia-national-access-map-31-july-2024?_gl=1*1alsyfg*_ga*OTc0OTgxODYxLjE3MzAyMDMxOTI.*_ga_E60ZNX2F68*MTczMDI4ODEwOS4yLjAuMTczMDI4ODEwOS42MC4wLjA.
- Omna Tigray (2024, juli). *Quarterly Situation Report*. Omna Tigray. Tilgjengelig fra <https://omnatigray.org/wp-content/uploads/2024/08/July-2024-Quarterly-Situation-Report.pdf> [lastet ned 12. november 2024].
- Simoncelli, Marco (2024, 2. november). Healing the scars of Tigray's war. *Aljazeera*. Tilgjengelig fra <https://www.aljazeera.com/features/longform/2024/11/2/two-years-on-tigray-war-survivors-hope-time-will-heal-the-scars-of-war>.
- Solomon, Wanofi (2024, 21. september). Eritrea expands hold on Irob, Gulomahda amid Tigray political feud, federal inaction. *The Reporter*. Tilgjengelig fra <https://www.thereporterethiopia.com/41986/>.
- Tekle, Abraham (2024, 2. mars). Eritrea Admits Military Presence in Badme and Disputed Territories, Denies Occupation. *The Reporter*. Tilgjengelig fra <https://allafrica.com/stories/202403020083.html>.

The Economist (2024, 27. oktober). Another African war looms. *The Economist*. Tilgjengelig fra <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2024/10/27/another-african-war-looms>.

Tronvoll, Kjetil (2021, 28. april). Ethiopia's Tigray War Is Fueling Amhara Expansionism. Tilgjengelig fra <https://foreignpolicy.com/2021/04/28/ethiopia-tigray-war-amhara-abiy-ahmed-expansionism/>.

WHO, dvs. World Health Organization (2023, 4. september). *HeRAMS Tigray Baseline Report 2023 - Operational status of the health system: A comprehensive mapping of the operational status of HSDUs*. Genève: WHO. Tilgjengelig fra https://cdn.who.int/media/docs/default-source/documents/emergencies/herams/herams_tigray_baseline_report_2023_operational_status.pdf?sfvrsn=b97b825c_4&download=true [lastet ned 8. november 2024].

Yibeltal, Kalkidan (2024a, 20. april). Ethiopia land violence leaves thousands homeless. *BBC*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-africa-68864478> [lastet ned 8. november 2024].

Yibeltal, Kalkidan (2024b, 2. januar). Ethiopia signs agreement with Somaliland paving way to sea access. *BBC*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-africa-67858566>.

Yoseph, Nardos & Tekle, Abraham (2024, 16. november). Over a million children out of school in Tigray: regional education bureau. *Reporter*. Tilgjengelig fra <https://www.thereporterethiopia.com/42613/> [lastet ned 20. november 2024].

Muntlige kilder

Diplomatkilde, e-post 17. oktober 2024.

Kjetil Tronvoll, møte på Malta, 22. og 23. oktober 2024, telefonsamtale 5. november 2024 og e-post 18. november 2024.